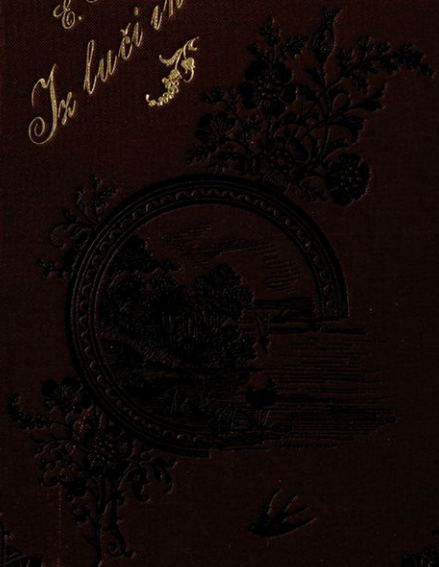

45191

E. G. ...
The Lucin ...
75

Spisatelj

IZ LUČI IN TEME

ZLOŽIL

E. GANGL

V LJUBLJANI

TISKAL IN ZALOŽIL RUDOLF MILIC

1897

45191

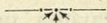
K Tebi!

Svetla rosa trepeta na listi
V zore jutranje milini čisti:
Biserno iskri se širi svet.
Stvarstva se čaroba nam odgrinja,
Blaženstva oblast duhá prešinja:
Božji prst je v stvarstvu razodet!

Pómlad se na svet je naselila,
Svoje nam lepote je odkrila . . .
Pómlad, ki pozval jo Tvoj ukaz,
Priča nam, kaj zemlji Ti podaril,
Ko nad njo to sonce si razžaril —
V nji se kaže sveti Tvoj obraz.

Ko srcé v krasoto zatopljeno,
Dušo dviga čustvo mi vzneseno
K Tebi, vse ljubezni jasni vzor!
S spevom bi najlepšim Te pozdravil
In dobroto Tvojo v njem poslavil —
Kaj Ti spev — saj v Tebi mu izvor . . .

K Tebi molim: Daj v dobroti Svoji,
Da topeč se v blaženstva opoji
Mnogo pesmi v srcu se zbudi.
Kakor cvet spomladi se razvija,
V duši se razvijaj poezija,
Poezija sveta — kakor Ti!

Iz luči in teme.

Iz luči in iz teme
Predmé hiti življenje:
Sladkosti njega gledam,
Borjenje in vrvenje;
Tu sence črne, jasne luči,
Hotenje, koprnjenje . . .

Kako kipé pogledi
V življenja sončni dan:
Čilosti in kreposti
Stoji tu mirni stan,
Radósti, sreče in blaginje
V njem slušam spev ubran.

A tema, grozna tema!
Kako drhté mi žile,
Če vanjo zro pogledi:
Tu zlobne vidim sile,
Ki so človeštvu jih v pogubo
Peklà noči rodile.

Kot zjutraj hlap iz vode,
Duh vstaja iz globine,
V morečem njega dihu
Mladenki cvet premine,
Krepost mladeničevi duši
Ob njem na vek izgine!

Ta duh, ta duh peklenški!
Noč dan mu je, dan noč:
Obup nam zbuja v dušah
In kes tako pekoč,
Nasilnosti, krivice, zlobe
Žge v krvi plamen vroč . . .

Iz luči in iz teme
Nam zlito je življenje:
Radóst mu je družica,
Sodrug njegov — mučenje . . .
Iz teme dviga v luč nas jasno
Moč, volja, hrepenenje!

Ivje.

Glej, po širem svetu
Zima ostra vlada,
Na brezlistnato vejevje
Ivje pada.

In ko duši tvoji
Nadej vir presahne,
V lice ti izraz bolestni
Žalost dahne . . .

Na planino!

Vrh pred mano je zeleni;
Kadar nanj mi spe korak,
Sladko je pri duši meni,
Da bi vriskal v gorski zrak.

Stan postavil tod bi zase,
Srečen živel vrh planin,
Kjer se čreda mirno pase,
Kjer prepeva gorski sin.

Ž njim bi družil glase svoje,
V dol pogled bi plaval moj,
V gorah bi življenje moje
Tek pričelo novi svoj.

Prenovljeno, pomlajeno
Teklo bi število dni,
Dokler s smrtjo poročeno
Vekomaj se pomladi.

Divja trta.

V hladnici tihi počivam,
Bedim in mislim in snivam
Ob knjigi poezij.

Po stenah lesenih prepleta
V zelenje se trta odeta —
Oh, divja trta je le!

Zvedavo se name ozira,
Pot sončnim žarkom zapira
Z zelenimi lističi.

O, trta, ti divja trta,
Kot roža na gredi si vrta,
Ki cvetja ne da ji pomlad.

In kakor srcé si moje,
Ki mu sladkosti svoje
Življenje skriva že.

Kako bi drugače bilo,
Če grozdje bi tebe krasilo,
Ki daje nam vince sladkó!

Pred mano bi v čaši kipelo
In kri hladilo in grelo
In v srcu budilo mi spev.

In misli bi mračne pregnalo,
Veselje mi v prsi dalo
In srečo in šalo in smeh.

Prijatelje klical bi k sebi,
Da pevali hvalo bi tebi
In sklepali večno zvestost.

Tako pa sam tu počivam,
Ob pesmih bedim in snivam —
O, trta, zakaj je tako?

Knjiga zgodovine.

Knjigo pišem zgodovine,
Ki domovje naj slavi;
Knjigo zgodovine naše
V dele sem razdelil tri.

Prvi del: Od zgodnjih časov
Mučenik je bil Sloven,
Vendar je navalom tujim
Vedno stal junak jeklen.

Drugi del o dobi pravi,
Ko domovje mrak je kril,
Ko za slobodo, pravico
Ded naš boj premnogi bil.

Dalje mnogo praznih listov . . .
Kaj napišem naj na vas?
Pisal bom o časti, slavi,
Ko napoči blažji čas.

In vendar!

Spominjam se nekdanjih dni,
Ki tema krije jih sedaj!
A moje si srcé želi
Teh srečnih dni nazaj.
Kaj mi koristi hrepenenje,
Kličoče iz srcá globin
Premnogi radostni spomin,
Ki v prešlo me topi življenje?
In vendar: blažen, ki sladké
Pustila prešlost mu spomine —
Ob njih pomlaja se srcé,
Ob njih mu skrb in žalost gine.

Te gore!

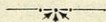
Pomlad prišla je iz nebes,
Sneg po vrhéh se v soncu taja,
O, zdi se mi, kot da bi res
Razgrnil tod se košček raja —
Te gore, krasne gore!

Obseva jutra svit krasan
Brsteči cvet, zelene veje,
Na zlatem vozu sončni dan
Izzà gorá se nam prismeje —
Te gore, zlate gore!

Z nočjó stoterni pride sen,
In sonce svod neba ostavi,
Počiva svet v sne zatopljen,
Žar ga nebrojnih zvezd pozdravi —
Te gore, mirne gore!

V oblakih križa bliskov žar,
In grom razlega se v doline,
Beži v zavetje vsaka stvar,
Radóst in spev po gorah gine —
Te gore, temne gore!

In pride zimski led in mraz,
Planini cvetno lice vzame,
In smrtni jo poljub tačas
V sen zimski žalostni objame —
Te gore, mrtve gore!

Najlepši sen.

Trije bratje so bili. Nekoč
S sni do njih je dospela noč,
In ko vstal je dan izzà goré,
Prvi brat drugima dé:
„Imel sem prekrasen sen nocoj,
Bogat sem bil, grad bil je moj.
Visoki dvori, napolnjen hram,
A sreče užival nisem sam,
Z menoj bil je srečen prijateljev broj —
Resnično: to sen je bil krasen nocoj!“

In drugi brat pravi in govori:
„Jaz lepše sem snival, nego ti.
Imel sem dom svoj miran,
V njem bival je zbor otrok cvetan,
Ob meni je žila soproga spet,
Ki v grobu počiva že mnogo let.
O, bil sem srečen, presrečen nocoj —
Dej, ali prekrasen ni sen bil moj?“

In tretji brat prvima reče tako:
„Še lepši je sen mi dalo nebo;
Poslušal veselo je petje sluh,
Saj vrnil se zloge, pokoja duh
Med brate je rodne v rodni svet,
Sovraštva duh je izginil spet.
O, bil pač najlepši ta sen je moj —
Zakaj pa je to le sen bil nocoj?“

Pri križu.

Tam nekje je bilo v gorah . . .
Ob prepadu stal je križ;
Čital sem: „O, môli zame,
Potnik, ki se tu mudiš!“

Čul sem, da nekdam pred leti
Nekdo je izgrešil pot,
Pal je v globočine temne
In umrl nesrečnik tod.

In pokleknil sem in molil:
Bog, daj večni mu pokoj! —
Kdo bo neki molil zame,
Kadar pot prestane moj?

Pred gostilno.

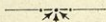
Nekoč sem hodil po svetu,
H gostilni truden prišel,
Da žejo utešim svojo,
Pred hišo sem to obsedel.

Pritekla je hči domačinka
Na klic moj k meni smeje
In mero kipečega vina
Na mizo je dela predmé.

Zbežala je v vežo zopet,
Ostal sem pred hišo jaz —
Seveda, kaj mari dekletu
Neznanega pivca obraz!

A kaj si storila, mladenka!
Začarala vino si ti,
Da vedno h gostilni in k tebi
Srcé si moje želi.

Da nisi predaleč, gotovo
Poslušen bi srcu bil:
H gostilni bi hodil, da tvojo
Lepoto in vino bi pil!

Zvezdi.

Bog prižgal je zvezdi dve:
Prva svetle žarke svoje
Trosi v vroče mi srcé —
Zvezda je ljubezni moje!

Druge zvezde jasni žar
V sreči meni, v togi sije;
Pot do vzorov mi vsekdar
Kaže zvezda — poezije!

Pravljica.

Pravljica, čuj, globoko v srcu speča,
Zbudi se, vstane često iz srcá,
Kot spev iz davnih časov se glaseča,
Objame s togo mi duhá:

„Otrok prežil si dobo sreče zlate,
Obraz od solz gorjá ni bil rosan;
Vsak hip je sipal nove sreče nate —
A doba ta — oh, sen cvetan!

„V življenje stopil resnega si lica,
Redkejši bil je vedno sreče soj,
In gledal si in znal, kako krivica
Ostavlja zmagovavka boj.

„Osivel mož . . . Užaljen, samcat toži:
Sam v starosti ostal sem toge sin,
Zamrle nadeje kot cvetje roži,
Zamrl jedino ni — spomin!“

Pravljica ta, globoko v srcu speča,
Če se zbudi in vstane iz srcá,
Kot spev iz davnih časov se glaseča,
Objame s togo mi duhá . . .

Višja moč.

„Dokler pómlad pestrokrila
Bivala je še pri nas,
Tvoja pesem se glasila,
Nje mogočen bil je glas.

„Zima prišla je ledena,
Več tako se ne glasé,
Mrtva njih je moč ognjena,
Pesmi lepe v srcu — spe!“

„Ni tako, mladenka zala,
Pevca ne umeješ ti:
Pómlad ni mi pesmi dala,
Zima vzela mi jih ni.

„Srečo pojem in nezgodo:
Bodi pomlad, zime noč,
Kakšne pa naj pesmi bodo,
Višja ukazuje moč!“

V planinski koči.

Kakor gnezdo vrhu gore,
Ki ga orel je zgradil,
Zdiš se, koča, mi, kjer more
Najti potnik okrepčil.

Kakor duh si gorski sivi,
Kočar, osiveli mož,
Zove tvoj me dom vabljivi,
Poln planinskih pestrih rož.

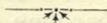
V starih dneh ne nehaš peti,
Kot otrok si še vesel,
Pa povej mi, kdaj živeti,
Starec, tukaj si začel?

„Kar življenja se zavedam,
Tu živim od mladih let,
Zadovoljen, srečen gledam
Lepi moj pogorski svet.

„Časih se zgodi, da k meni
Pride tujec trudnih nog,
Vedno pa dom osamljeni
Čuva mi nebeški Bog.“

V tem trenutku mi prešine
Dušo čut kot rahel sen,
Pôgled splava mi v doline,
Vzkliknem v misli zatopljen:

Brez prestanka tam življenje
Žene ples hrumeči svoj —
Srečen si, ker to vrvenje
Prišlo v dom ni tih tvoj!

Bolni car.

Bolan leži premagan car :
Brezmejna žalost ga obdaja,
In v srcu nevkročen vihar
Od zore mu do zore vstaja.

Užaljen ob rokó oprt
Zre v jasno jutro pomladanje,
A duh, od toge mu pòtrt,
Zataplja se v čarôbne sanje :

Radóstno stopa sredi vrst
Ponosni car junakov svojih :
Ti so vladarstvu stèber čvrst,
Obramba domu v ljutih bojih.

In s pesmijo ga zvesti rod
Na rodnih prostih tleh pozdravlja :
„Dobrotni žívi nam gospod,
Naš spev časti te in preslavlja!“

K ljubeči ženi v svetli dvor
Ljubezen carja kliče sveta,
Tam čaka domačinov zbor
In deca dragega očeta.

To slavnosten ti bil je dan,
Sipljoč obilo sreče nate,
Pač dražji dan in bolj krasan
Od bisera je krone zlate . . .

Sovrag preplavil mu zemljó,
Uničil vojsko, moč in slavo,
Odvedel deco in ženó —
Za sabo pustil sled krvavo.

Premagan moral v ta je grad,
Kjer osamel sedaj umira,
Tu mu razdvaja srce jad,
Čas slave v sanjah se odpira . . .

Zakličé bolni car potrt:
„Usmiljena mi roka tvoja,
Bog večni, skoraj pošlji smrt,
Da me odreši nepokoja!“

Odmeva mu visoki strop . . .
Iz misli zdrami sluga carja:
„Osivel mož želi zdaj vstop
Do tebe, svetlega vladarja.“

Dovoli car . . . Mož sivolas
Dospe, prikloni se globoko,

Povzdigne svoj tresoči glas,
Ubere strune z velo roko:

„Pomlad okiti brstna svet,
Življenje vstaja, kamor dahne,
Svet z bujnim cvetjem je odet,
Doklèr poslednji ne usahne.

„Zagrne pôkoj svet meglen,
Cvetoče vesne čar izgine,
A zimski zbuja cvet leden
O zlatih časih nam spomine . . .

„Kar storil domu mož krepak,
K življenju mu pomaga, k slavi,
A njega čin povzdiga vsak,
Doklèr življenja ne ostavi.

„Kadàr junaško mu srcé
V pokoju grob hladan pokrije,
Zamrlo možu ni ime:
V pravljicah med potomci žije . . .“

Nasmehne se bridkòstno car,
Iz prs se zadnji vzdih izgublja —
Polega srčni se vihar,
In carju lice smrt poljublja . . .

Pomlad na planinah.

Pómlad veje nad gorámi,
Cvet na sleme jim pripenja,
Golo drevje se oživlja
Polno mladega zelenja.

O, ti pómlad v gorskem svetu,
Mila si mi, dobra znanka,
Ti pomladi nad oblaki,
Nje radósti si poslanka!

Vir je prost okov ledenih,
V dol prinaša poročilo:
Iz doline mladoletje
Zdaj se k nam je preselilo.

Vir v doline, jaz v planine . . .
Morda nekaj mladoletja,
Ki je šlo pogledat v hribe,
Najde v duši kaj zavetja!

V mraku.

Na zemljo pada hladni mrak,
Pod nebom plava ptič legak.

Ko zemlji noč se porodi,
Pod nebom ptičji spev zveni.

Mrak pada često na srcé,
Zamró mi vroče v njem željé.

Nad noč pa mojega srcá
Tožeča pesem priigrá . . .

Plemstvo.

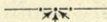
Kje je tvoje plemstvo, narod moj,
Plemstvo, tvoja čast in pônos tvoj?
Kje so vitezi, ki te branili
In za prava tvoja se borili?

Ti brez plemstva si, slovenski rod,
Koča ti je grad, ti si gospod
Oni zemlji, ki si zanjo svoje
Sine zveste ti pošiljal v boje.

O, kako je tekla naša kri!
Mnogi tam junak slovenski spi . . .
Zemljo ljubil je, boril se zanjo,
Končno pa k počitku legel vanjo.

Ti si se poplemenitil sam,
Dom junakov je tvoj tesni hram,
V njem poštenje in resnica biva
In ljubezen za domovje živa.

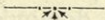
Tvoje plemstvo je ponos in čast,
Srčnost in odločnost tvoja last,
Grb tvoj je značaj in moštvo zdravo,
Sam priboril si ime in slavo!

Nemi listi.

Sešil sem v knjigo liste bele,
Da nanje pišem dnevnik svoj,
A prazni so še danes listi:
Molčeč in nem je dnevnik moj!

Oh, ne . . . Saj vsi ti nemi listi
Nikoli meni ne molčé:
O lepi, izgubljeni sreči
Glasnó mi v dušo govoré.

Strunar.

„Gosli razdrobite, sluge,
Ki prinesel jih strunar!
Več ne morem čuti speva,
Ki le žalost ga prepeva —
Brenkal več ne bo nikdár!“

Vitez to dejal je trdi,
Čul strunar njegov ukaz.
Sluge so ga izpolnili,
Gosli drage razdrobili,
Rogali se mu v obraz . . .

„Čuj me, vitez, kaj ti pravim
Mož izkušen, mož — trpin :
Gosli si uničil moje,
Tega ne, kar zovem svoje :
Srce živo in spomin !

„In doklèr zaklada svoja
V prsih zvesto hranim jaz :
Vedno mi spomin na srečo
Pesem zbujal bo tožečo,
Speva ne utihne glas,

„Saj strunar nikdár ne vpraša,
Je li ga posluša kdo :
Dosti, da srcé razvneto
Izvrši nalogo sveto,
Ki mu dalo jo — nebo!“

Želja.

Roža rad bi bil cvetoča,
Ljubici bi vrt krasil,
V žalosti ji tolažilo,
V radosti bi radost bil.

Često bi nagnila nadme
Belordeči svoj obraz:
Takrat v lice ji vonjavo
Svojo vso bi dihal jaz.

Kadar zima bi prispela,
V svoj bi me ponesla stan,
Da bi nama v skupni sreči
Nikdar ne ugasnil dan.

Če bi pa ljubezni njene
Vroči žarek me ne grel,
Mráz bi zimski meni cvetje
In življenje mlado vzal.

Pesem starega pevca.

V zlatih dneh mladosti svoje
Čul najvišji sem ukaz:
„Pesmi pevaj srce tvoje,
Misli, čustev, želj izraz!“
Slušal sem besedam svetim,
Goslim strune tri napel,
Potlej z glasom sem razvnetim
Strunam to dejal vesel:
„Kar me bo mladost učila,
V prvo struno bodem lil;
Kadar se bo ta glasila,
Radost v glasih teh bom pil.
Dolgo, prva struna, zvêni,
Dolgo vrsto mladih let,
Mnôži srečo svetno meni,
V sen sladak zatapljaj svet!
Kar ućakam v moški dobi,
Druge strune pravi glas,
Ki o boju nje in zlobi
Čul se v mesto bo in vas.

Krajša bodi pesem tvoja,
Ko mladostnih let bil spev;
Spev otožni, pesem boja —
Srcu ljub ni tvoj odmev . . .
Velel tebi, struna tretja:
Takrat spev začuj se tvoj,
Kadar moč pojema petja,
Kadar dan se nagne moj.
Oh, to bode trudna doba,
Ki najkrajših bodi dni! . . .
Ko denó me v pôkoj groba,
Zadnjič se oglási ti!“

Hodil potlej sem po sveti
Vroče duše, rdečih lic,
Nehal nisem nikdar peti,
Kakor zbor ne neha ptic.
V duši mi blagost je plula,
Vnemal me ljubezni žar,
Sladko se je pesem čula —
Prve strune zlati dar . . .
Oh, tako bi živel večno,
Večno peval rad ljudem,
Da življenje tod je srečno,
Srcu drago in — očem . . .
Ali kakor vetrec mili,

Ki hladi poletni znoj,
Kakor sen, ki nam posili
V srce blaženi pokoj,
Glasi ti so odzveneli —
Kdaj, kako? . . . Še sam ne znam,
Predno drugi so želeli,
Predno mislil sem si sam!
Pela mi je struna druga:
„Dajte pómlad mi nazaj!“
Prišla res je spet od juga,
Meni več zacvel ni raj.
Svetu peval sem pozneje
S srcem polnim jaz željà —
Kdaj brezčutnega ogreje
Pesem bóli in tožbâ? . . .

Lica meni so upala,
In zamrknil žar oči,
Struna jedna mi ostala —
Struna zadnja zadnjih dni . . .
Dan je v prešlost nevrnljivo,
Ž njim premnogi up mi pal —
Trud upognil teme sivo,
Svetu sem v zasmeh ostal.
Pojem z glasom oslabelim,
Da gorjé, kdor brez srcá

Roga tod se pevcem velim,
Ki poslanci so nebá.
Pride čas, ki s hudo silo
Preustvari ti srcé,
Da drugače bo čutilo
In umelo pesmi te.
Zvêni torej, struna moja,
Kaj zato, če sam trpim!
Dokler moč ne mine tvoja,
Vem, da pevec jaz živim.
Vendar skoro mi prestani,
V srcu up zamrì in dvom —
Časi lepši bodo dani
Tam, kjer pevcu mi je dom!

Na gori.

Na gori je bela cerkev,
Ob nji pa gozd zelen,
Tja v cerkev molit hodim,
A v gozdu objema me sen.

Tam v cerkvi molim za one,
Ki ljubi jih vroče srcé,
A v gozdu snivam, kako bo
Uslišal Bog moje željé.

Pred sliko.

Umetnik je razstavil novo sliko
V visokem oknu prodajalniškem;
Kdorkoli hodi tod, se vsak ustavi
In ogleduje umotvor:

Podstrešna sobica je temna, mračna,
Razbito okno je zamedel sneg;
O, čuti se, kako strupena zima
Prostira se v prostoru tem . . .

Na postelji beraški bolna žena,
Pri postelji kleči bolan otrok,
Ob vznožju mož z obvezano desnico
In s solznimi očmi sedi.

Brezmejno bedo, glad je in bolezen
Slikar udahnil trem obrazom tem;
Človeka, ki to sliko ogleduje,
Navdá sočutje, groza, strah . . .

Po trgu pride delavec . . . Takisto
Obvezano desnico nosi mož:
V tovarnici, kjer služi kruh uboren
Družini, ponesrečil je.

Ko gleda sliko, hipoma začuje,
Kako tam v ozki ulici nekdo —
Hripavo, neubrano pesem poje —
Nekdo? — O, to je več glasov!

In krene tja . . . Zaduhla, mračna soba,
Ob mizah pivci pa zabuhlih lic
Sedé in pijejo, pojo, kričijo —
Med glasne pivce sede sam.

In pije, pije . . . Zadnji že zaslužek
S tresočo dal je roko, iz oči,
Iz misli pa meglenih one slike
Izprati si ne more mož . . .

Šivilja.

Šiva, izgotavlja
Dekle belo krilce,
Pošta ji pripelje
Pismo in darilce.
Deklica zabojček
Žametni odpira,
Prstan v njem je krasen . . .
Pisemce prebira:
„Srce moje zlato,
Tu ti je darilo,
Ž njim ti jaz pošiljam
Srčno pozdravilo!
Misli tudi name,
Kakor mislim nate,
Potlej nama vzide
Jutro dobe zlate!“
Prstan si natakne,
Kri ji v lica sili,
In začne pisati:
„Pridi, ljubček mili!
Težko že te čakam,
Krilce sem sešila,

In poročni venec
Pómlad mi je zvila.
Pridi, da zahvalim
Tebe za darilo,
Zanje ti že hranim
Lepo povračilo:
Oh, ko prideš k meni,
Pa objamem tebe,
Dam ti za darilce
V belem krilu — sebe!“

Vrata.

O, kako so težka vrata!
Glej, skopuh za njimi biva,
Za železjem in za ključi
Lačen svoje novce skriva.

Glej, ta vrata pa so lahka:
Tu ima zavetje svoje
Lahkoživost in brezskrbnost —
Pije se ob nji in poje.

Tamkaj vrata v mirno hišo
Poštenjakovo držijo:
V tihem domu v tihi sreči
Dobri tu ljudje živijo.

Zadnji je brez vrat — sirota!
Stopa on do kljuke tuje
In na gorkem kje predremlje,
Če kdo njega prošnjo čuje.

A nekoč bo vsa ta vrata
Prestopila žena bela:
Smrt bo prišla, smrt odišla
In življenje s sabo vzela!

Dekliška tožba.

Oh, jaz nesrečnica!
Bilà sem zaročena,
A prišla ponj je druga,
Smrt — mrzla, zlobna žena!

Poklicali so ga v vojskó —
Kdo to ima pravico?
Le moj je bil, srcé je dal mi,
Obljubil še desnico.

In zdaj je mrtev, mrzel, bled!
Kaj vsa mi slava hoče,
Ki jo prepevajo junaku?
Po njem srcé mi joče.

Kaj mari mi, da govoré:
Za rod, za domovino
Dal je življenje? — O, saj moje
Biló je to jedino!

Živeti hotel je zamé —
Nekje na tujem sveti,
Na zemlji mrzli in krvavi
On moral je umreti.

Tam zdaj trohni, Bog vedi kje!
Ko bi za grob vsaj znala,
Tam bi klečala in molila,
Da žal bi me končala.

Grajska hči.

Skozi line vsako jutro
Gleda hči na vrtnne grede,
Ko vrtnar zaliva rože,
Lepi, mladi ta vrtnar.

Kaj li ž njo se je zgodilo?
On podnevi in ponoči,
Pri molitvi in pri delu —
Vedno ji je pred očmi.

Te oči, oči te črne,
Njih pogledi ognjeviti,
Krasno lice, kodri mehki
In junaški, vitki stas:

Takšen je vrtnar, ki srce
Grajske hčere plemenite
Zaljubilo ga je strastno,
Ki ga ljubi z vso močjó.

To nekoč mu je dejala:
„Čuj, vrtnar, te glase moje:
Ljubim te iz polne duše,
Ljubim te iz dna srcá.

„Hočem, moram te imeti,
Da življenje bo mi srečno —
Ljubi me, kot jaz te ljubim,
Pride mi brez tebe smrt!“

Kot bi plamen vžgal mu v prsih,
Ljubav je zaplapolala . . .
In vrtnar je ljubil devo,
Ona ga je ljúbila.

Vzgajal ji je rože, mirte,
Tulipane, hijacinte
In ciklame in akate
Nosil je dekletu v dar.

A gospod je stari grajski
Zrl s sokolovim očesom:
Tajno je spoznal ljubezen,
V žilah mu vskipel je srd.

In predsé pokliče hčerko :
„Bog prekolni te na veke,
Če takoj mi ne pozabiš
Moža préproste krvi!

„To velim: pri tej-le priči
Iz gradú vrtnar mi mora;
Če se ne izpametuješ,
Pošljem te pa v samostan!“

Pride noč . . . Deklè s solzami
Bdi pri oknu: „Morda pride,
Saj se zdi mi nemogoče,
Da bi brez slovesa šel.“

In resnično: tam po stezi
Pesek zašumi pod nogo,
In do okna pride tiho
Solzni po slovo vrtnar.

„Moj preljubi, moj predragi,
Pridi gori, pridi k meni,
Da te na srcé pritisnem,
Da poljubim te v slovo!“

Poleg okna raste lipa,
Veje širi na okolo,
In vrtnar po lipi spleza,
K devi v sobo prihiti.

In objameta se strastno,
Sleharna vstrepeče žila,
Lica solz kropé potoki,
Ustna veže vroč poljub . . .

„Pa umriva, pa umriva,
Ker ne smeva se združiti,
Naj na veke naju združi
Dobra žena — hladna smrt!“

Skozi okno spet na lipo
Z levo se popnè mladenič,
A z desnico okrog pasa
Ljubico drži nasé.

Tam pod gradom v skalni strugi
Reka se vali globoka —
Kdor hladila v nji si išče,
Njemu več rešitve ni.

„Pa umriva, pa umriva!
Združi naju smrt za večno . . .“
Jeden hip . . . V objemu tesnem
Planeta na dno valov . . .

Drugi dan po gradu tihem
Oče hčer iskal je svojo,
Ni je našel — od bridkosti
Tretji dan umrl je sam.

Pesem o roži.

Pesem naj zapojem ti o roži,
Ki zbudila se v pomladnih dneh,
Ko po vejah ptiček pesmi kroži,
Zimski duh pregnan po mrazu toži,
Sončni žarek zbuja spev in smeh.

Radostim se nje krasote rožne,
Zanjo tebi pesem svojo dam:
Pol vesele je in pol otožne
Pesmi te iz duše mi pobožne —
Njo kot rožo Bog je zbudil sam.

Pred menoj za sliko slika vstaja:
Živega pogleda, zdravih lic
Dan na dan otrok na vrt prihaja
In ob rožnem vonju se naslaja —
Srečen sredi cvetnih je gredic.

Venec vije, vanj ljubezni svoje
Nežne čute vpleta in veli:
Mamka moja, ki mi pesmi poje,
Ki srcé je in veselje moje,
Ona rožno kito naj dobi!

In mladenka iz otroka zrasede,
Čiste jo ljubezni vnema žar,
Rože trga, trga ne jih zase:
K božji Materi pošilja glase,
Roža z rožami krasí oltar.

Tudi njemu, ki se ž njim združila
Žena bo pred Bogom in ljudmi,
Rožo je v darilce poklonila,
Ki mu v dušo naj bi govorila:
Zate zvesto mi srcé gori.

Čulo je nebo molitev vneto,
Dalo ji otrok veselih zbor;
Z rožami pomlad in potlej leto
Pride, ko slavi Telo se sveto,
Ki obema večni je izvor . . .

Rože sipljejo po tleh v sprevodi,
Pesem vre iz srčnih globočin:

„Bog naš večni, tukaj in povsodi
Spev in čast in slava Tebi bodi!“
In po rožah gre sam božji Sin . . .

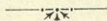
Tožno se zvonovi oglasijo,
K odru hčere in sinovi vro . . .
Molijo za mater in kropijo
S sveto jo vodó ter ji krasijo
Z rožami ležišče zadnje to.

In ko zemlja se nad njo zagrne,
Roža na gomili zacvetè,
Kot hotela reči bi, da vrne
Mrtvim se življenje, kadar strne
Čas minljivi z večnim dnevom se!

Pesem naj zapojem ti o roži?
Tu ti je, čeprav v pomladnih dneh,
Ko po vejah ptiček pesmi kroži,
Zimski duh pregnan po zimi toži,
Jaz ob sobi nimam vrtnih leh.

V srcu časih popje mi požene,
Kakor bi pomlad zavela vanj . . .
Glase združim v spev takrat vznesene,
Kdor umè jih, ta umeje mene —
Pesem je o roži mojih sanj!

Kri mi v žilah vre, srcé se širi,
In kipi mi duša iz oči,
In v radósti dišem in nemiri,
Ko privró mi v prsi topli viri
Rožnih vonjev rože — poezij! —

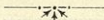
Tvoja slika.

Tvoja slika stopa meni pred oči,
Rado se na nji oko mi pomudi.
Kje, slikar, si, da tako bi risal,
Kakor mi, spomin moj, zvesto rišeš ti?
Znan je meni ta obraz predobro:
Lep je danes, kakor bil nekdanje dni.
In učakam naj še let nebrojno,
Nikdar njega mili svit ne pobledi.
Staraš se, spomin, a kar prineseš,
Spet mladó cvetoče v duši oživi . . .

Mrtve nadeje.

Često gledal rože bujno sem cvetoče,
Ko pomladno jih zbudilo sonce vroče.
Rož krasota bila mi veselje,
Da zbledele bi — dejal sem, ni mogoče . . .
Mine pómlad. . . Rož le malo vidim:
Te zatrl je mraz, in sonce te pekoče.
„Nadeje ostanejo mi vedno cvetne,“
Čustvo sladko teši to ljudi mrjoče.
Mine pómlad naglo kakor rožam —
Nade pokopane zre oko plačoče!

Sestri Leopoldini.

Zapeli tudi tožno so zvonovi — tebi!
Odpri se grob med drugimi grobovi — tebi!
Umrla si v mladosti jasnem svitu,
Ko bližala bodočnost se z darovi — tebi!
Naj moč bi kdo imel, hitim do njega,
Da mrtvo spet življenje v svet pozovi — tebi!
Zaman! — Usoda ni prijazna stvarstvu,
Življenje potopili nje valovi — tebi!
Življenje potopili? — Ne! — Mladostno
Na vek podali rajski so svetovi — tebi!

Dekle moje!

Ti si kot krasna hči pomladi zlate — dekle moje!
Jaz sem zvestó spomin ohranil nate — dekle moje!
V ljubezni mi vsplamtelo je srcé,
Gori sedaj in bo gorelo zate — dekle moje!
Objema in poljuba si želim,
Vir meni sreče vedno sta bogate — dekle moje!
Bodočnost srečno gledam pred seboj,
Kadàr se hrepeneč oziram vate — dekle moje!
Saj pride nama zaželeni čas,
Ko srečna bodeva vabila svate — dekle moje!

Zvončku.

Pozvanjaš pomladi, zvonček,
Na zêleni livadi, zvonček!
Vesel te je sončni žarek,
Poljublja te in gladi, zvonček!
Pa tudi ljudje trdosrčni
Tvoj cvet zrejo radi, zvonček!
Sneg krije še skrite kote
In gore tam zadi, zvonček!
Ob tebi je mlada trava,
Bežé zimski hladi, zvonček!
Podoben si kupi srebrni
Na zêleni livadi, zvonček!
Oh, ko bila bi vinca polna,
Napil bi pomladi, zvonček!

Meč.

Bil v muzeju sem . . . Na steni
Videl sem v nožnici meč,
O junaku, ki ga nosil,
Pa sedaj ni sluha več . . .

Vekov sto moj duh preplove:
Šira pred menoj ravan,
Čete si stojé nasproti,
Boj uname se strašan.

Vidim ga: junak na konju
Meč z močno vihti rokó,
In pod njim življenje gasne:
Glava pada za glavó.

Sto življenj cvetočih mine,
Zemlja pije vročo kri . . .
V tuji krvi, v svoji krvi
Naš junak sam obleži!

Bojni se vihar poleže,
Grob izkopljejo, v pokoj
Polože junake mrtve,
Meče odnesó s seboj.

Vekov sto za tem je prešlo,
Zdaj visi v muzeju meč,
O junaku, o mrličih
Pa sledú, prahú ni več!

Dva hipa.

Dva hipa sta mi v mislih
Vse dneve, vse noči:
Pričetek je življenja,
In konec mojih dni.

Takrät, ko bil sem rojen,
Prinesle meni v dar
Veselja Rojenice
Nezgod so in prevar.

In oče moj in mati
In botri, znanci vsi
Veseli so klicali:
„Naj, sin, te Bog živi!“

In živel sem in žijem . . .
Prinesle meni v dar
Radosti Rojenice,
Nesreč so in prevar . . .

Ko pa dospe hip zadnji,
O njem le dvoje znam:
Mordà bo kdo nesrečen,
A srečen bodem sam!

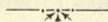

Kaj ste?

Kaj, zvezde, ste, recite — kaj?
Ob mraku vaša luč zasije,
Po bedni zemlji se razlije —
Kaj ste, rad vedel bi tedaj!

„Me — žarki božjega očesa —
Vsevidne smo . . . Ko pride noč,
Tja zremo, kjer se pno nebesa,
V palače in pod krove koč,
Kjer moli se, ko pôkoj pride,
Kjer beden lega človek spat,
Kjer dostikrat trpinu vzide
V snu smrtnem dan na veke zlat!
Me — žarki božjega očesa —
Vsevidne smo . . . Kaj zremo še?
Kako bridkost srcé pretresa,
Kako ob žali človek mre,
Kako boji noči se tihe
Na postelji bolnik solzan,
Ponesemo neštete vzdihe
K Bogú v nebeški dom krasan.

Kako srcé se s srcem spaja,
To gledamo neštetokrat,
Kako zla moč v človeku vstaja,
Da s silo gre nad brata brat.
In zremo tudi časih grehe,
Kako izginja čut in sram,
Kako brez upa, brez utehe
Morilec svoj je človek — sam!“

Pri vinu.

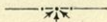
Oče moj in mati,
Vama bodi hvala,
Ki v tujino meni
Vinca sta poslala.

Vince gore naše,
Okrepčaj mi grlo,
V srcu mi oživi,
Kar bi v njem zamrlo!

Vroč kaplja tvoja
Žile je ogrela,
Duša zaslepljena
Vriska mi vesela.

Bele gledam hrame,
Sončne zrem gorice,
Čaš žvenket poslušam,
Pesmi in zdravice . . .

Dosti kapelj, dosti!
Kdo li znaj, da vanje
Kmet je pri trgatvi
Vlival take sanje!

Rasti, rožica!

Rasti, rasti, rožica,
Da te bom vesel!
Rad bi te na prsi
Ljubici pripel.

V srcu nje ljubezni žar
Zame plameni,
Vredna je mladenka,
Da krasiš jo ti.

Nate zrl pogled bo njen
Od ljubezni vnet —
In tako oziral
Cvet se bode v cvet!

Priroda in človek.

Sonce luči ne ugasne,
Žarke siplje v solzni dol —
V srcu vir je sreče jasne,
Ki prežene skrb in bol.

In oblaki hudourni
Z gromom zemlji strah budé —
Temna čustva v duši burni
Zbujajo samó gorjé.

Cvetnih vrtov, plodne njive
V žaru sončnem vstaja kras —
V srečnem srcu pesmi žive
Zbuja se veseli glas.

Pade klas in pade cvetje,
Ko nevihta privihra —
Radost, želje, up in petje
Srčni nam vihar konča.

Kipar.

Od daleč v stari samostan
Kipar sloveč je bil pozvan,
Da za svetišče prenovljeno,
Ki vanje že je davnih let
Častit Marijo hodil svet,
Kateri bilo posvečeno,
Iz mramorja na novo dleto
Izkleše nje obličje sveto.
Na vrtu, poln cvetočih rož,
V tihoti cvetičnjak je stal,
In njega si umetnik-mož
Za delavnico je izbral.

Opojen vonj ga rož napaja,
In sluh mu ptičji spev naslaja;
Ko zre pred sabo kamen bel,
Ki vanj z umetniško bo roko
Življenje večnoživo del —
Kipar zamisli se globoko . . .
„Ti veš, moj Bog in Mati Tvoja,
Da prvič danes roka moja
Ustvarjati prične obraz
Kraljice vseh kraljic, Device
In Tvoje svete Porodice.

Kako naj vse, kar grešnik jaz
Globoko čutim in ognjivo,
V to mrtvo skalo vklešem živo?
Ti daj moči mi, daj poguma,
Podvôji sile mi razuma!“

Prične se delo: dleto poje
In vedno globlje v kamen gloje...
Počine. — V dlan nasloni glavo
In v duhu zre kipar sanjavo:
Od blizu in od daleč zret
Ta kip čudeč se hodi svet:
Na ustnih ziblje se nasmeh,
Miloba trepeta v očeh,
Blagost Mariji razodeta
Na licu je brezkončno sveta.
V molitev sklenjene roké
K Bogú in Sinu Ona proži,
In zdi se, da preseče toži
Človeštva težko Mu gorjé . . .
A izpod nog tenak oblak
Lahkó se dviga v sinji zrak,
Kot da Jo zdaj iz solz doline
V nebá ponesel bi višine. —
Nikar odtod, nikar, nikar!
Tu pred Teboj srčan in plah
Človeški rod poklekaj v prah,

Srcé Ti svoje nôsi v dar!
Čuj!... Zvon odmeva črez ravan,
Pobožen v cerkev gre zemljan,
Da v Matere prečiste kip
Pogled preseči zatopi,
Da njega duh samo za hip
V nebeški raj mu poleti . . .
Kipar poslej še bolj zasul,
S častjó ga bode svet obsul,
In on med prve domovine
Uvrščen bode slavne sine.
Zbudi se . . . Vonj ga rož napaja,
In sluh mu ptičji spev naslaja . . .

* * *

In kip najlepši je gotov,
Kar duh jih storil je njegov.
Od zemlje sonce se poslavlja,
Svoj zadnji žar zarumeneli
Upre v obraz Marijin beli —
Z nasmehom usten njega svit
V čarôbno je krasoto zlit . . .
Menih vsak celico ostavlja,
Hiti na vrt, da zre veselo
Završeno nebeško delo.
Iz hiš okolo samostana
Vro h kipu trumoma ljudje,

Kot da poslednjikrat želé
Navžiti se nocój lepote,
Nagledati se te krasote,
Ki bila jim doslej neznana.
In vse jedini jeden klik :
„Bog žívi te, umeteljnik!“ — —

Užiga zvezd se prvih plam,
Ob kipu je umetnik sam.
Poklekne, solzo z lic obriše,
Hvaležno k Bogu glasno vzdíše :
„Zahvaljam Te, mogočni Bog,
Ker vodil si mi delo rok!“
A zdajci, kot da ga od tal
Besneči vrže morski val,
Kipar kričé ob kip se dvigne,
V obraz mu bleedi ogenj švigne :
„Kaj vidim? . . . Sveti ta obraz
Od davno v srcu nosim jaz :
Ta stas in lice to čarôbno
Pri ljubljénki sem svoji zrl,
Ki v nje ljubezni srečen mrl,
Ki v nji prevaran bil sem zlobno . . .
Ti vredna nisi, da Kraljice
Ljubezni slično ti je lice,
Ki se nezvesta bahaš ž njim —

Zatorej naj je razdrobim! . . .“

— — — — —

Završeno je delo blazno,
Kipar omahne onemel,
Ker dušo in srcé mu prazno
Mrak misli temnih je obšel . . .
Ob samostanu čuješ klik:
„Zblaznel je naš umeteljnik!“

Okna.

Palačo videl sem ponosno:
Visoka okna, steklo jasno,
Po oknih so visele težke
Preproge z zlatom tkane krasno.

In videl hišo sem meščana,
Ki zadovoljen v nji prebiva,
In svetla okna beli zastor
V umetne gube spet zakriva.

Pa prišel sem k leseni koči,
Ki siromak v nji solze lije —
Glej, okna temna, zaprašena
Popir z razbitim steklom krije.

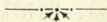
In vendar skozi vsa ta okna
Iz sobe v jeden svet se gleda:
Razkošje prvo, potlej sreča,
Pri zadnjih zre bridkost in beda.

Samoti.

Tebi, draga mi samota,
Dvigam kupo, kličem zdaj:
Zvezo trdno sva sklenila,
Zveza ta na vek veljaj!

Kakor vir v peščeni zemlji
Dnevi leno mi beže,
Naglo žitje mi ugaša,
Vedno mlado je — srcé.

Tvoj pokoj, samota, v prsih
Zbuja mir mi in nemir:
Ti si danes mi obupa,
Jutri upa sladki vir.

Vesela družba.

Tu ste pri meni, prijatelji vi,
Vince ognjeno nam v čašah kipi,
Bratje, o, čujte me: v pitju in petju
Vzorom živimo mi v srčnem objetju.

Vinske gorice to sok je sladak,
Sončnega žarka je plamen gorak,
Sivih glav v njem vsa modrost je prikrita,
V vinu beseda in šala živita.

Žalost iz srca preganja nam smeh,
Duša se jasno iskri nam v očeh,
Trta ozira k nam v sobo se z vrta —
Kaj se poredno nam smeješ, ti trta?

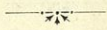

Bolnik.

Bolan sem, oh, bolan,
Da kličem nemirán:
Oh, pridi vendar, pridi,
Ti moj poslednji dan!

Sen stisne mi oči . . .
Tedaj se mi zazdi,
Da mrzla smrt mi s koso
Pri postelji stoji.

Kosti mi strese mraz,
Ko gledam ji v obraz —
O, pústi, smrt, me, pústi,
Dospel še ni moj čas!

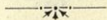

Beračica.

Prišla je beračica . . .
Uvel in suh obraz,
Oči od solz izprane,
Upognjen ji je stas.

„Nekoč sem bila lepa
Kot mlada rožica,
A čuvala si nisem
Krasú ubožica.

„Noči so bile jasne,
In slana pala je —
Ta slana mi prezgodaj
Mladost končala je . . .“

Vrnitev.

Imel sem ptička v kletki,
Spomladi sem okno odprl:
„Priatelj moj drobni, zlêti,
Kaj v kletki bi tožen mrl!“

Poletel je ptiček med brate
Tja v svet in log in gaj,
A nekega dne je zopet
Priplaval k meni nazaj:

„Oh, vzemi me k sebi, vzemi!
Tam zunaj je nepokoj:
Sovraštvo, preganjanje, jeza
In kri in med brati boj.“

Zadnja želja.

Kadar bom izdihnil,
Grob mi izkopljite,
Nanj mi ostro trnje
Zasadite.

Pómlad bode prišla,
Trnju cvet zbudila,
Grob bo zapuščeni
Okrasila.

Trni v cvet odeti
Bodo na gomili
O življenju mojem
Govorili . . .

Dve čaši.

Z grmečim glasom, jezno govori
Kralj v svojih modrih svetovavcev zbori:
„V verigah preživi naj svoje dni,
Za težke grehe v ječi se pokôri!
Brat mi je bil, a brat mi ni zdaj več;
Če se razsrjenost mi ne ublaži,
Še glavo bo položil mi pod meč
On, ki se hlinil je in služil — laži!
Kdo bi si mislil, da bo kdaj tako?
Na ustnih smeh, prijaznost in odkritost,
Hinavstvo v srcu, podlost, kačja zvitost;
Méd na jeziku in zvestost v besedi,
A v mislih strup, sovraštvo je samó;
Iskreči mu, prihlinjeni pogledi,
In v duši peklo mu leži temno.“

Rad svetovavec sivi bi govoril . . .

„O, môlči mi! Ne veš-li, kaj je storil?
Ščuval je zvesto ljudstvo proti meni,
Da vzdigne se, kraljevo stre oblast,
Da vzide potlej dan mu zaželeni,
Ko nosil krono, žezlo bo in čast!

Gojil sem gada si na prsih jaz,
Ki sem zaupal mu in vse verjel —
Zdaj vem: varljiv človeški je obraz,
Dvomiti nad resnico sem začel —
A kralj je zmagal! . . . Grešnik žive dni
Za smrtne grehe v ječi se pokôri!“

Oddahne kralj se, tajno zašumi
Beseda za besedo v svetlem zbori . . .

Počasi sivi svetovavec zdaj
Odide . . . V resni misli mu globoki
Počiva duša, ko dospè nazaj . . .
Dve polni čaši nese h kralju v roki:
Steklena prva je, a druga zlata,
Nakita čaša dragega bogata.
In stopi predenj in tako mu dé:
„O, bil si varan, kralj! Nezvestnik kleti
Ubežal vendar tvoji ni osveti.
In to nas radosti! — Zatorej v tem
Svečanem hipu, ko je zlo končano,
V prisegi kličem Bogu, tebi dem:
Na vek služili bomo ti udano —
Nebo te živi, kralj, do poznih let,
Blaginjo siplji Bog na rodni svet!“

In prime kralj vzradóščen zlato čašo:
„Bog čuj te, stavec, živi družbo vašo!“

Naguba svetovavec čelo resno,
Na pol udano in na pol slovesno
Prikloni kralju s kupo se stekleno.
Ko zmoči ustna kralj, oko ognjeno
Zablisne v jezi, zazveni po tleh
V tem hipu zlata čaša . . . Tajen smeh
Po velem licu starcu preleti . . .
„Kaj storil si? — Pij to pijačo ti!
Kaj kralju vode nosiš v kupi zlati?“

In mirno starec mu odgovori:
„Pa to bi vzel, tu vince se smehljá ti!
V življenja knjigi čitam to, kralj moj:
Ljudi po vrednosti notranji sodi,
Priatelj in zaveznik njemu bodi,
Ki ti v dejanjih je prijatelj tvoj.
Besedam, licu nikdar ne verjemi,
Hinavec le je človek preprijazen.
Kralj jasni — naj ne plaši te bojazen —
Tu vince je, to mojo čašo vzemi!“

Nasmehne kralj se, rujno vince pije:
„Resnica sama naj na veke žije!“

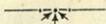
Pri vodnjaku.

Ženica z vedrom v roki
K vodnjaku je prispela,
Zajela najprej vode,
Tako mi potlej dela:

„Let dokaj že prihajam,
Odhajam z vedrom v roki,
A nikdar ne izprazni
Vodnjak se ta globoki.“

In od vodnjaka zopet
Pot starka je ubrala,
Ko zrl za njo sem, duša
Tako mi je dejala:

„Zajemaš vedno upe
Iz srčne globočine,
A vir teh upov vendar
Nikoli ne premine.“

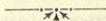

Jutro.

Jutro se rodi prirodi,
K zemlji polje sončni sev —
Pa še v duši jutro bodi,
Da zbudi se smeh in spev!

O, kako se zopet širi
V mladi sreči hram srcá,
In v veselju in nemiri
Žila vsaka trepeta.

Duh peruti moj razvije
Prek gorá, vodá in cest,
Tja do večne poezije,
Tja do sonca in do zvezd! . . .

Slikar.

S čopičem, s paletó v roki
Spet sedi pred belim platnom —
In začne . . . Na barvo barva . . .
Slika raste pod rokó . . .

Jaz pa gledam: Za gorámi
Rdi nebo se v zgodnji zarji,
S cvetjem zemlja je odeta,
Spredaj je ob cesti križ.

In pod križem nekdo v žali
Zatopljen v molitvi plaka,
Na obrazu še se kaže
Groznega obupa sled.

Nič ne zdrami ga! Priroda
Koplje se v kristalni rosi,
Čujem, kot da bi po vejah
Ptički pevali zares.

On pa moli . . . Oh, ponoči
Blazen je besnel okolo,
Žalost mu srcé je trla,
Jad mu dušo je moril.

Roko že je dvignil nase,
Da končal bi to življenje,
Pa zazrl je križ ob cesti —
In omahnil pred Boga.

In zdaj moli, in zdaj moli . . .
Rdi nebo se v zgodnji zarji,
Dan rodil se je prirodi,
Njemu se rodil je dan!

Strop.

Razpeto nebo je nad zemljo,
Strop dóma zemljanov je to,
Ta strop pa razpel je nad nami
Bog večni z besedo samó.

Pod stropom tem pa je življenje,
Ki njemu primere ne znam —
Pač kolikrat takšno življenje,
Kot človek ustvari ga sam!

Vse klije in raste in žije —
Kje konec je žitja, mirú?
In dnevi tekó nam nevzdržno:
Tu rojstvo, a smrt vidim tu.

O, smrt! . . . Saj takrát rodi se
Trpinu pač vek zlat in nov,
Ko strop nanj poveznejo tesen,
Strop — rakve mrtvaške pokrov!

V drevoredu.

Hej, to pestro je življenje tod:
Živa množica ljudi nešteta!
Kamor zrem, gospoda le povsod
V hladni senci se kostanjev šeta.

In kak vonj čarôben pač je to,
Cvetk, parfumov vonj in cigarete!
V svilnatem se krilu dame zro
Druga drugo skozi lornjete.

O, kako zavisten je pogled
Teh oči ognjenih in lokavih,
In kako je tajen ta šepet
Usten bolno-bledih, usten zdravih ...

Ko bi takih ne poznal oči,
Tudi mene vnele bi katere,
A do mehkih, sladkih besedi
Nima srce moje zdaj več vere.

Sam slonim ob deblu, gledam nem
V pestro množico ljudi nešteto —
Kaj razgrne mojim se očem?
Beda krita in hinavstvo kletu.

Krilo svilnato šumi, šumi . . .
Žena, ki je nosi, v domu strada,
Kar ima, telo si s tem krasi,
Dete bolno ji mrje od glada!

Ona tam oklepa se roké,
Ki v ljubezni ji jo ljubec nudi —
Mož — kaj mož! . . . Trpi in dela kje,
Zanjo se poti, za njega trudi.

In prične se godba . . . To je res
Krasno in prekrasno! — Šepetanje
Med akorde se oglašà vmes,
Ljubkovanje, ostro opravljanje . . .

V godbi šumni, v jezikanju tem
Glas umira orgljic tam ob jarki:
Mož vrti jih, ki njegà očem
Vekomaj so mrtvi sončni žarki . . .

Iz srca.

Povijam v kito cvetje rahlo,
Nekomu rad bi dal jo v dar ...
Pomlad je cvetje to rodila
In ona dala ves mu čar.

To kita ni cvetov pomladnih,
To ni pomlad, ki v njih živi:
Iz srca so te pesmi moje —
Ljubezen vroča jih rodi!

Pesnik.

V sobi spet sedi za mizo . . .
Predse del je list popirja,
Da napisal nanj bi pesem,
Ki zveni mu v duše dnu . . .

Pesem hoče napisati
O pokoju, tihi sreči,
Ki objema dušo njemu,
Kadar v sobi sam sedi.

Takrat mu je dobro, mehko:
Zunaj burno je življenje,
On je sam ob knjigah svojih,
In spomini sladki ž njim.

To bo lepa nova pesem!
Radosti in zadovoljstva,
Ki doma je v srcu srečnem,
Ona jasen bo izraz.

Kdor nesrečnih bo jo čital,
Duh se razjasni otožni,
Kdor veselih bo jo slušal,
Kri mu v žilah zakipi . . .

In pogleda skozi okno:
Kak prizor to? . . . Tam po cesti,
Ko še poldne ni zvonilo,
Nekdo vinjen ziblje se.

In natančneje pogleda
V suho, blede njega lice,
Mraz ga preleti po udih —
Oh, spoznal je ta obraz!

Vzore so mu zamorili
In ljubezni se smejali,
Ki jo nosil v srcu vročem —
Kriv je svet, da zdaj je tak!

Gleda pesnik skozi okno . . .
In pred njim se svet razgrinja:
Zre življenje, zre borjenje,
Žalost zre in bol in skrb.

Vidi jezo, strast, sovraštvo
In nasilstvo in brezsrčnost,
Brez vesti in brez sočutja
Zre pred sabo svet — ljudi.

Solze vidi, glad, uboštvo,
Gleda znoj, krvave žulje,
Zre razkošje in pohotnost —
Zre človeštvo pred seboj!

Zgrudi se na stol in roko
Na oči pritiska mokre,
Ni iz duše pesmi lepe,
Solze močijo popir . . .

Pod cvetočim drevesom.

Doma sem . . . O, ti senčni vrt,
Kako me kličeš, vabiš:

„Drevo cvetoče moje glej,
Ki zove tebe v senco vej,
Kjer skrb in trud pozabiš!“

Kako je vendar mehka ta
Blazina trudni glavi!
Bučele nad menoj brné,
Metulji pisani leté
Ob zglavju mi — po travi.

Po vejah skače ptičji zbor
V veselju, petju, vrišču,
Med petje se oglašam sam,
Da zdi se, kot bi melodram
Poslušal v gledališču . . .

O, to so lepe skladbe te:
Ta čarna simfonija,
Mogočne himne spev glasan,
In nežne pesmi glas ubran —
Prirodna poezija . . .

Zakličem doli v rodni dom:
„Poslušaj, mamka, sina!
Otvôri mi očetno klet —
Prekrasen je pomladni svet,
Požirka vreden vina!“

Pri zibelki.

Mati mlada, vdova mlada
Solzno lice briše,
V zibelki jedino dete
Težko, bolno diše.

Ali materi v tolažbo
Upov tisoč pravi:
Dasi ti bolan je sinek,
Vendar še ozdravi.

Od bolesti, od mučenja
Sen oko ji stisne,
V snu pa zlatem zlata doba
Materi zablisne:

Srečna biva poleg sina,
On se trudi, dela,
Da le mamka bila zlata
Vedno bi vesela.

Srečna mati v živih sanjah
Kliče nebu hvalo,
Ki pod starost ji dobrotno
Toli sreče dalo . . .

In ko mati sanja, sanja,
Koso smrt zadene,
Zmagoslavno, škodaželjno
Proti hiši krene . . .

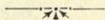

Slovo.

Rano šel sem na planine,
Zor pomladi je sijal,
V njem na vsakem gorskem cvetu
Biser gorel je svetl.

Noč pred jutrom tiho zrla
Svet planinski je krasan,
Zrla bi ga večne čase —
A pregnal jo sončni dan.

In tedaj je potočila
Solze noč na cvetje to . . .
O, moj Bog, kako od dragih
Bridko, težko je slovo!

Zvon.

Tam nekje v daljavi temni
Zvon odmeva mi glasan :
Morda meni, morda tebi
Že naznanja zadnji dan !

Le naj vstane dan poslednji,
Saj mirú se ne bojim :
Dam srcé mu nepokojno
In spomine svoje ž njim.

Čarovnik.

V zatišju gorskem, v senci vej zelenih
Puščavnik je ubožen dom imel;
Po stezah skalnatih in zapuščenih
Le malokdaj kdo k njemu je prišel.
Sam živel je v leseni koči svoji,
Ki sam jo zgradil, z ljubjem sam pokrila;
Bog vedi, koliko že let prebil
V molitvah, prošnjah v skrivnem je pokoji!

Obraz mu razoran kot skalna stena,
Ki vanjo glodal je pravečni čas;
Očem ugasnila je moč ognjena,
Na lice tek mu let zažgal izraz
Prečuden je, čarôben, brez imena . . .
Po hrbtu padal sivih las mu val,
In do pasú razpletala se brada;
Koreni, zelišča iz gorskih tal,
Dovolj vse to ga čuvalo je glada.
Na vrvi je, ki ž njo bil plašč prevezan,
Križ visel, neumetalno izrezan.

Bog slušal sam molitve je njegove,
Pel v slavo psalme hlapec Mu pokorni
In ko je molil, stan so mu uborni
Oživljali skovirji, hrosti, sove
Ob gori vas je stala med vrtovi,
V nji žil ob delu rok je oratar,
A tudi vanjo časih je vihar
Prihrul življenja, in strasti valovi
Zajeli so v vrtinec srce mnogo . . .

Mlad mož, ki je okusil zgodaj togo,
Izbran, da teža ga podre prevar,
Bolesti svoji želel je zdravila.
Poslušal je, kar vas mu govorila:
„V zatišju gorskem, v senci vej zelenih
Dom čudotvorni čarovnik ima,
Zdravnik on duš in src je zapuščenih,
Z besedo samo ti pomoči zna.“ —

Nekoč v pomladnem jutru dom ostavi
In v goro se k puščavniku odpravi.

Pogumno stopi predenj in proseče
Odkrije svoje mu srcé trpeče:

„Glej, oče, pred teboj stojim trpin,
Ti oslobôdi vseh me bolečin!
Spoznal sem, da je svet varljiv, nevaren,
Da sebe mu zaupati ne smem;
Četudi mlad sem, vendar dobro vem,
Da žitju danes vlada zmoter kvaren.
Mladenko našel sem, srcé ji svoje
V ljubezni zvesti sem poklonil jaz —
A ona kriva je nesreče moje,
Uničila mi žitja zlati čas!
Kaj, ona? . . . Ne! — Le človek, ki zaupno
Priatelj žil sem mu od mladih let,
Z besedo sladko sreče moje cvet
Vzel sebi, pehnil me v življenje hrupno.
In to me peče, v srcu me boli,
Če hočeš, lahko mi pomoreš ti!
Čuj, govoré, da čarovnik si zveden,
Kar si želiš, to glas ustvari tvoj,
In ako še dobrote jaz sem vreden,
Usmili se, rešitelj bodi moj!
Začaraj, da me bode spet ljubila,
Ukaži, véli! Pómlad se vrnila
V globine bode mojega srcá,
A nezvestost, hinavstvo naj neba
Na glas tvoj pokori mogočna sila!

Glej, čarovnik, pred tabò sem trpin,
Ti oslobòdi vseh me bolečin!“

In stavec zgane se, z rokó po bradi
Molcé nekoliko si hipov gladi,
V odgovor možu potlej to veli:
„Da čarovnik sem, ljudstvo govori?
Oh, ne! Kot ti sem solzne zemlje sin —
Čuj, človek misli, govori in vzdise,
A zabi, da nad njim Bog sodbo piše!
Pomagam naj ti, praviš? Glej, pomlad
Na polje siplje cvet, na drevje sad,
Na zimo potlej cvetni čas premahne,
In hipoma prirodi čar usahne.
Ti kliči, prôsi, čaraj — mrtvi cvet
V lepoto se ti ne razvije spet.
Tako s teboj: Kar je v življenju bilo,
To na povelje se ne bo vrnilo:
Stvarem je božjim isti pot odprt,
In isti konec vsakemu je — smrt!
Če zlih dejanj srcé ti ne očita,
Naj dni te mladih zloba ne boli,
Nekoč radósti večnost ti zasvita,
A grešniku brezdanja noč preti.

Vse bede, žalosti, skrbi in teže
Največkrat človek si ustvarja sam
In ko naposled v smrtno spanje leže,
Minulega življenja ga je sram.
O, vem zdravilo ti: Srcé varúj,
Strasti ne tebi, ti jim gospoduj!“

Poslušá mládec v misli zatopljen,
Jasni se mu življenja težki sen,
Umolkne stárec in z rokó pobrání
Molcé in zadovoljno spet si gladí . . .

VSEBINA.

	Stran		Stran
K Tebi!	1	Mrtve nadeje	54
Iz luči in teme	3	Sestri Leopoldini	55
Ivje	5	Dekle moje!	56
Na planino!	6	Zvončku	57
Divja trta	7	Meč	58
Knjiga zgodovine	9	Dva hipa	60
In vendar!	10	Kaj ste?	61
Te gore!	11	Pri vinu	63
Najlepši sen	13	• Rasti, rožica!	64
Pri križu	15	Priroda in človek	65
Pred gostilno	16	• Kipar	66
Zvezdi	17	• Okna	71
Pravljica	18	Samoti	72
Višja moč	19	Vesela družba	73
V planinski koči	20	Bolnik	74
Bolni car	22	Beračica	75
Pomlad na planinah	25	Vrnitev	76
V mraku	26	Zadnja želja	77
Plemstvo	27	Dve čaši	78
— Nemi listi	28	Pri vodnjaku	81
Strunar	29	Jutro	82
Želja	31	Slikar	83
Pesem starega pevca	32	Strop	85
Na gori	36	V drevoredu	86
• Pred sliko	37	Iz srca	88
Šivilja	39	Pesnik	89
Vrata	41	Pod cvetočim drevesom	92
Dekliška tožba	42	Pri zibelki	94
Grajska hči	44	Slovo	96
Pesem o roži	49	Zvon	97
Tvoja slika	53	• Čarovnik	98

Tiskarska pogreška :

Str. 20, kitice 4. zadnja vrsta mesto :

Lepi *moj* pogorski svet

pravilno :

Lepi *svoj* pogorski svet.

Str. 29, kitice 1. četrta vrsta mesto :

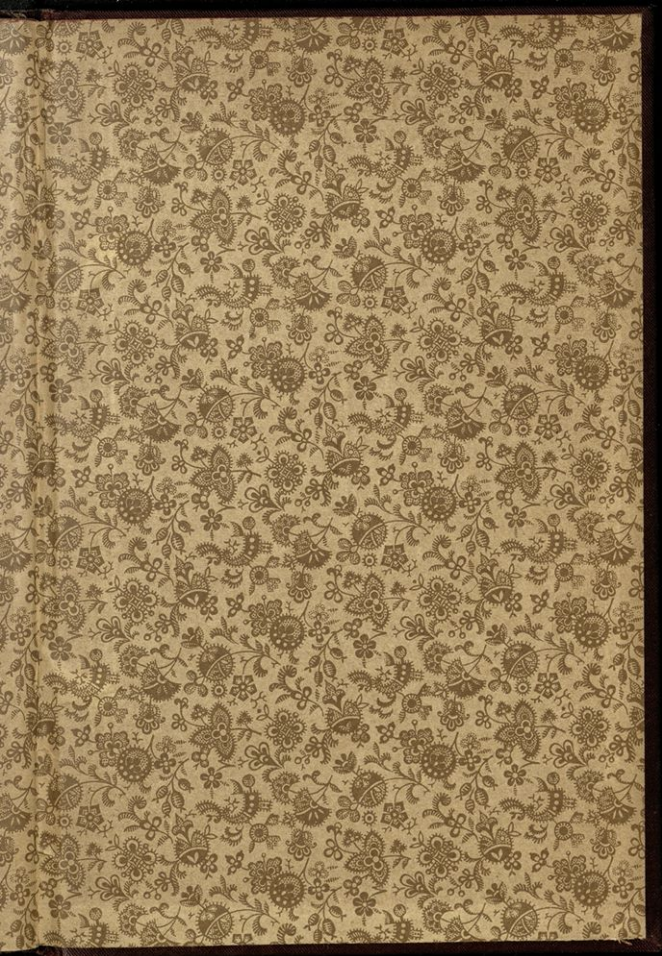
Ki le žalost ga *prepeva* —

pravilno :

Ki le žalost ga *preveva* —

И. ВОНАС, Копица.